

TAMPEREEN KAUPUNKI

Elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualue

Lukiokoulutus

Uimalankatu 5

PL 68, 33101 Tampere

kotisivu: <http://www.tampere.fi/paivahoito-ja-koulutus/lukiokoulutus.html>

sähköpostiosoitteemme ovat: etunimi.sukunimi@tampere.fi

1 (3)

LAUSUNTO

Päivämäärä

21.5.2018

EDUSKUNTA

Sivistysvaliokunta

Lukiokoulutuksen johtaja Jorma Suonio: esitän kunnioittavasti seuraavan lausunnon.

Eduskunnan Sivistysvaliokunta on pyytänyt asiantuntijalausuntoa sekä saapumista kuultavaksi 22.5.2018 hallituksen esityksestä eduskunnalle lukiolain ja laeiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta. Lausunto pyydetään toimittamaan viimeistään 21.5.2018 klo 14.00 mennessä.

Lakiluonnosta on valmisteltu opetusministeriön lukiokoulutuksen yksikössä. Mukana valmistelussa on toiminut opetusministerin nimeämä lukiokoulutuksen uudistuksen seurantaryhmä. Seurantaryhmä jatkaa toimintaansa kuluvan vuoden loppuun. Lukiouudistuksen tavoitteena on lisätä lukiokoulutuksen vetovoimaa yleissivistävänä, korkeakouluihin jatko-opintokelpoisuuden antavana koulutusmuotona, vahvistaa koulutuksen laatua ja oppimistuloksia sekä sujuvoittaa siirtymistä toisen asteen opinnoista korkea-asteelle. Yksilöllisemmät ja joustavammat opintopolut, niiden vaatima ohjaus ja tuki, oppiainerajat ylittävät opinnot ja korkeakouluysteistyö ovat keskeisiä keinoja tavoitteen saavuttamiseksi.

Hallituksen esitys käsittää uuden lukiolain. Laki ja sen nojalla annettava valtioneuvoston asetus korvaisivat voimassa olevan lukiolain ja -asetuksen (629/1998 ja 810/1998). Lisäksi muutettaisiin ylioppilastutkinnon järjestämisestä annettua lakia. Ehdotetut lait tulisivat voimaan 1.8.2019. Uudistuksen myötä uusittaisiin vuosina 2019–2020 myös lukion opetussuunnitelman perusteet. Uudet perusteet otettaisiin käyttöön syksystä 2021.

Lakiluonnosten keskeisimmät muutosesitykset on kiteytetty yhteentoista kohtaan:

- Rakenteellinen uudistaminen: Jatkossa opintopisteet korvaisivat kurssit, ja helpottaisivat yhtenevää mitoitusta muiden oppilaitosten kanssa. Opintopisteet myös joustavoittaisivat opintojen kokoamista.
- Oppiainerajat ylittävää opiskelu: Lukiot voivat tarjota vapaammin aiempaa laajempia ja oppiainerajat ylittäviä opintokokonaisuuksia.
- Tiiviimpi korkeakouluysteistyö: Jokaiselle opiskelijalle tulee tarjota mahdollisuus korkeakouluopintoihin lukioaikana. Lukioille tulee velvollisuus järjestää osa opinnoista yhdessä yliopiston tai ammattikorkeakoulun kanssa.
- Kansainvälisyys: Lukioiden tulee ottaa huomioon vahvemmin kansainvälisyys. Myös työelämä- ja urataajuuksien osaamista tulee vahvistaa.
- Hyväksytyn ylioppilaskokeen uusimiskerroille ei ole asetettu ylärajaa: Ylioppilaskirjoitusten uusimisrajoitukset poistuvat. Esim. nykyisin hyväksytyn kokeen saa uusia yhden kerran. Jatkossa tällaista rajoitusta ei olisi. Tutkinto tulee kuitenkin suorittaa kahden vuoden kuluessa kuten nykyisinkin.
- Erityistä tukea lukiolaisille: Lukiolaisille tulee lakiin kirjattu oikeus erityisopetukseen ja muuhun oppimisen tukeen.
- Henkilökohtainen opintosuunnitelma jokaiselle: Kaikki opiskelijat laativat lukion alussa henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opintoja, yo-tutkintoa sekä jatko-opintoja koskevia tavoitteita. Suunnitelmaa päivitetään lukion aikana.
- Osaamisen tunnustaminen: Muualla hankittu osaaminen tunnustetaan osaksi opintoja. Kaikki toisessa lukiossa suoritettut opinnot luetaan hyväksi sellaisenaan ja muissa oppilaitoksissa suoritettujen opintojen hyväksymistä tehostetaan.

- Henkilökohtaista opinto-ohjausta parannetaan ja säädetään jälkiohjausvelvoite: Opiskelijoilla on halutessaan mahdollisuus saada henkilökohtaista ohjausta ja ohjausta saavat jatkossa myös opintonsa keskeyttävät sekä ilman jatko-opintopaikkaa jääneet ylioppilaat.
- Kiusaamisen kitkeminen: Koulutuksen järjestäjän velvollisuutta puuttua kiusaamiseen täsmennetään. Opiskelijaa tulee suojata kiusaamiselta, väkivallalta, häirinnältä ja rasismilta.

Lakiesityksen keskeiset rakenteelliset uudistukset ovat myönteisiä ja edistävät osaltaan opiskelijoiden valinnanvapautta ja yksilöllisempiä opintopolkuja, mitä voisi edistää myös normiohjauksen keinoin enemmänkin. Ehdotuksen mukaan lakiuudistus johtaa nopeasti myös opetussuunnitelmien uudistamiseen, jonka yhteydessä voisi tarkastella ns. tuntijakoa. Oppiaineiden oppimäärien keskinäisiä suhteita ei kuitenkaan ole suunniteltu muutettavaksi ja myös sisältöjä on määrä uudistaa rajoitetusti. Valintamahdollisuuksien lisäämisen ohella on tarpeellista kehittää mekanismeja, jotka edistävät valintoihin sitoutumista / valintojen sitovuutta. Opintojaksot tarjonnevat tähän työkalun, mitä lain valmisteluaineisto kuitenkin valaisee niukasti.

Suurin osa lukiolaisista tavoittelee korkeakouluopintoja, joten velvoite korkeakouluyhteistyöstä on perusteltu.

Kansainvälisyyden, työelämä- ja yrittäjyysosaamisen vahvistaminen tukee sitä toimintaympäristöä, missä eri selvitysten mukaan lukiokoulutuksella on eniten kehitettävää. Toivottavaa on, että ministeriön ja OPH:n taholta tähän kokonaisuuteen saadaan koulutuksen järjestäjiä tukevaa ohjausta.

Lukion oppimäärän kuvaaminen kurssien sijaan opintopisteillä edistää opetuksen joustavampaa järjestämistä, kuten oppiaineen eri osakokonaisuuksien pistemäärien varioimista, ja yhteistyötä erityisesti korkeakoulujen kanssa. Muutoksen mahdollistamia etuja ja yhdistelmiä ei avata lain perusteluosassa laajemmin. Tämä on kuitenkin perusteltua ottaa huomioon viimeistään opetussuunnitelman perusteita laadittaessa ja varmistettava eri koulutuksenjärjestäjien opetussuunnitelmien tarkoituksenmukainen yhdenmukaisuus.

Ylioppilaskokeen uusimisrajoitusten poistaminen on perusteltua, mikäli rinnalla eteneviä korkeakoulujen valintamenettelyjä viedään siihen suuntaan, jossa keskeisenä valintaperusteena käytetään ylioppilastutkintotodistusta valintakoemenettelyn sijaan. Lakiluonnoksen selvitysosassa olevat taloudelliset laskelmat vaativat tältä osin täsmentämistä. Suurille koulutuksenjärjestäjille muutos voi aiheuttaa odottamattomia kustannuksia ja ennakoimatonta hallintotyötä ja uhkaa muodostua suurten kaupunkien kohdalla raskaaksi ja kalliiksi toteuttaa.

Myönteistä on edelleen, että opiskelijan oikeutta ohjaukseen ja erityiseen tukeen vahvistetaan. Mikäli lukiosäädöksiä luonnoksen mukaan muutetaan velvoittavampaan suuntaan, tulee myös tässä yhteydessä huolehtia lisävelvoitteen rahoituksen kattamisesta. Myös opiskelijoiden osallisuuden vahvistaminen ja tukeminen on kannatettavaa. Koulutuksen järjestäjä vastaa jo nyt toimenpiteistä, joilla yhteisöllisyyttä ja opiskelijoiden osallisuutta lisätään. Kaikkiaan voidaan pitää hyvänä, ettei lakiluonnokseen ole kirjattu määrällisiä velvoitteita.

Opiskelijan kannalta on tärkeää, että henkilökohtaista opinto-ohjausta vahvistetaan ja kaikille opiskelijoille laaditaan oppimis- ja jatko-opintosuunnitelma. Koulutuksen järjestäjälle tämä luo mahdollisuuden ennaltaehkäisevän pedagogisen toimintamallin kehittämiseen. Jälkiohjausmallin soveltaminen ei voi jäädä irralliseksi myöskään valtionhallinnon näkökulmasta, vaan aihiota on kehitettävä yhteistyössä valtion ja mahdollisen maakuntahallinnon kanssa.

Lukiokoulutuksessa on hyödynnetty ns. *osaamisen tunnustamista*, mitä myös nykyiset opetussuunnitelman perusteet korostavat. Osaamisen tunnustamisen sisällyttäminen lainsäädäntöön vahvistaa ja velvoittaa koulu-

TAMPEREEN KAUPUNKI

Elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualue

Lukiokoulutus

Uimalankatu 5

PL 68, 33101 Tampere

kotisivu: <http://www.tampere.fi/paivahoito-ja-koulutus/lukiokoulutus.html>

sähköpostiosoitteemme ovat: etunimi.sukunimi@tampere.fi

3 (3)

LAUSUNTO

Päivämäärä

21.5.2018

tuksenjärjestäjiä ja toivottavasti yhtenäistää hyväksi lukemisen käytänteitä. Osaamisen tunnustamisen yhteydessä tulisi myös vahvistaa formaalin koulujärjestelmän ulkopuolella hankitun osaamisen tunnustamista ja tunnustamista, mihin lakitekstissä vain välillisesti viitataan.

Kiusaamisen nollatoleranssin sisällyttäminen lakiin sisältää vahvan signaalin ja korostaa koulutuksen järjestäjän vastuuta kaikenlaisessa häirinnän, kiusaamisen ja rasismien ehkäisemisessä.

Lakiluonnoksen 35§:ssä säädetään opiskelijan opintososiaalisista eduista opiskelija-aterian ja asuntolan osalta. Lain perusteluissa todetaan, että pykälässä ei viitata niihin etuuksiin, jotka perustuvat muuhun lainsäädäntöön. Opiskelijan ja hänen huoltajansa näkökulmasta opintososiaaliset etuudet muodostavat normilähteestä riippumattoman kokonaisuuden, mikä olisi perusteltua esittää kokonaisuutena joko laissa, asetuksessa tai valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa. Käytännössä nämä etuudet esitellään usein koulutuksenjärjestäjien lukuvuosioppaissa ja verkkosivuilla sekä muussa digitaalisessa ympäristössä. Lainsäädännössä ei voi ennakoida tulevaisuutta, mutta yhteiskunnallinen paine laajentaa oppivelvollisuutta ja samalla opintososiaalisia etuuksia jossakin laajuudessa myös toisen asteen koulutukseen on kasvamassa. Tästäkin näkökulmasta etuuksien koaminen valtakunnan tason normilähteeseen olisi proaktiivisesti perusteltua.

Taloudellisten vaikutusten laskelmassa on todettu aiheutuvat lisäkustannukset sekä esitetty niiden kattamista pienentämällä kunnan omarahoitusosuutta lukiokoulutuksen käyttökustannuksista ja että siirtymävaiheessa yksikköhintaa korotettaisiin. Lakiluonnos sisältää jossakin määrin uutta velvoittavaa lainsäädäntöä, minkä kustannusvaikutuksia tulisi edelleen selvittää sekä lain mahdollisesti voimaan tultua seurata.

Hallituksen esitys eduskunnalle lukiolaiksi sekä laeiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta tuo kaivattua uudistusta lukiokoulutuksen järjestämiseen. Useita lakiesityksen uudistuksia ovat monet koulutuksenjärjestäjät toteuttaneet osana toimintansa kehittämistä, mutta nyt ne ovat sisältyvässä kaikkia velvoittavina lakiin. Kurssien korvaaminen opintopisteillä ja jälkiohjausvelvoite ilman opiskelupaikkaa jääneille ylioppilaille ovat uusia mahdollisuuksia ja velvoitteita kaikille koulutuksenjärjestäjille. Lain säätämisen jälkeen lukion toiminnallisen ja sisällöllisen uudistuksen ratkaisevat pitkälti lakia alemmat normit, joista opetussuunnitelman perusteilla on keskeinen merkitys.

Tampereella 21. toukokuuta 2018

Jorma Suonio

Lukiokoulutuksen johtaja